Hitit Üniversitesi ***Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi***
Cilt 1, Sayı 1, Aralık 2008 (21-39)

HİTİT İMPARATORLUK DEVRİ KRALLARINDAN I. ŠUPPİLULİUMA DÖNEMİNDE ANADOLU

Özlem SİR GAVAZ [*]

Öz

M.Ö. 3. bin yılın sonları ila M.Ö. 2. bin yılın ilk çeyreğinde Anadolu'da, bağımsız şehir devletleri varlığını sürdürmekteydi. Bu şehir devletlerini siyasi bir birlik altında toplamayı başaran Hitit Devleti için adım adım imparatorluğa giden yolda, Anadolu'da bulunan yerel krallıkların üzerinde uyguladığı siyasi ve askeri faaliyetlerinin önemli bir rolü vardı. Nitekim başarılı bir iç siyaset ile Hitit Devleti'nin Anadolu dışına açılımı da kolaylaşacaktı.

Çalışmamız yaklaşık M.Ö. 1355–1320 yıllarında hüküm süren I. Šuppilulima'nın, Hitit Devleti'nin Anadolu'daki yerel krallıklar ve dönemin güçlü devletleri üzerindeki etkisini ve Anadolu merkezli bir devleti imparatorluk sınırlarına kavuşturan I. Šuppilulima'nın izlediği stratejik devlet politikasını göstermeyi amaçlamıştır.

Bu bağlamda çalışmamızda Hitit Devleti'ni imparatorluk seviyesine getiren I. Šuppiluliuma'nın Anadolu'daki icraatına değinilerek, M.Ö. 2. bin yıl Anadolu'da ilk İmparatorluğu kuran Hititler'in Anadolu ve dışındaki dönemin diğer uygarlıkları üzerindeki yansımasını ortaya koyan bir çalışmayı öngördük. Aynı zamanda Hitit Devleti'nin ülke içindeki vassal krallıklar üzerindeki askeri ve siyasi politikası üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Hitit Devleti, Kaška, Azzi-Hayaša, Arzawa, M.Ö. 14 yy.*

Anatolia During the Time of Suppiluliuma I. King of the Hittite Empire

Abstract

There were towns which functioned as independent states during the period between the late 3rd Millennium BC and the first quarter of the 2nd Millennium BC in Asia Minor. The Hittite Kingdom achieved to gather those towns under a political union afterwards. The social and the military activities, which the Kingdom exercised over the local kingdoms, had an impor-

[*] Öğretim Görevlisi, Hitit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.
(ozlemsir@yahoo.com)

tant role in becoming the imperial state of the Hittites. Thus a successful interior politics would facilitate the Hittite Kingdom to seize the kingdoms the outside of the Anatolian peninsula.

This present study tries to show the Hittite politics under the reign of of Šuppiluliuma I (1355- 1320 BC) in Anatolia over the local states in that territory and also to the mighty kingdoms of that period, and the strategic politics of Šuppiluliuma I who achieved to set up a kingdom centered in Anatolia at the empire level.

In this context, it was dealt with the activities carried out under the reign of Šuppiluliuma I, who extended the Hittite Kingdom to the same level with the other developed civilizations of that period, so I have tried to point out the influences of the Hittite Kingdom, as one of the first empires established in Anatolia, over the other contemporary civilizations in Asia Minor in the 2nd Millennium BC.

Key words: *The Hittite Kingdom, Kaška, Azzi-Hayaša, Arzawa, 14th Century BC.*

I. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, Hitit Devleti'nin en güçlü ordu komutanı ve devlet adamlarından biri olan I. Šuppiluliuma'nın tahta çıkışından itibaren Anadolu üzerindeki icraatlarını ele alarak, M.Ö. 14 y.y. bölge tarihinin daha iyi anlaşılması ve yorumlanmasına katkıda bulunmaktır.

I. Šuppiluliuma'nın hükümdarlığı öncesinde bazı askeri girişimlerde bulunmasına rağmen, Anadolu ile sınırlı kalan Hitit Krallığı, Kuzey Suriye ve Mezopotamya'nın bazı bölgelerinde kalıcı bir takım başarılar elde etmiş ve imparatorluk olmaya yönelik büyük bir gelişim göstermiştir. Hitit tarihinde yeni bir dönemi başlatan ve kendinden sonra Hitit tahtına geçecek olan kralları oldukça etkileyen I. Šuppiluliuma'nın Kuzey Suriye ve Mezopotamya'da göstermiş olduğu başarının temelinde Anadolu'da uyguladığı akılcı politikanın önemli bir rolü vardır. Bu nedenle kralın Anadolu'daki faaliyetleri, orijinal Hititçe çivi yazılı kaynaklar ışığında değerlendirilmiştir. Ayrıca, I. Šuppiluliuma zamanında bölgede bulunan yerel krallıkların, Hitit'in yükselen gücü karşısında takındıkları rolleri ve bölge üzerinde izledikleri devlet politikalarını da orijinal çivi yazılı kaynaklardan yararlanarak ana hatlarıyla aktardık.

II. I. ŠUPPİLULİUMA DÖNEMİNDE ANADOLU

I. Šuppiluliuma tahta geçmeden önce, babası III. Tuthaliya döneminde, veliaht olarak devlet işlerinde rol oynamaya başladığı zaman Hitit Krallığı dört bir yandan gelen saldırı ve yağmalarla sıkıştırılmış bir durumdaydı. Bu durum KBo VI 28 nolu metnin 6-15 satırları arasında şu şekilde dile getirilmiştir:

KBo VI 28 (=CTH 88) (Götze, 1940: 21–26 ; Götze, 1975: 117 vd.)
Vs. I

6 evvelce Hatti ülkeleri düşman tarafından mahvedilmişti. Bir taraftan [ ]
7 Gašgalı düşman geldi ve Hatti ülkel[erini] mahvetti. Nenašša'yı[1] sınır